

Aneks II

Charakterystyka wybranych wspólnotowych aktów prawnych poświęconych zagadnieniom z pogranicza energetyki, ochrony środowiska i trwałego rozwoju

Unia Europejska podejmuje intensywne działania mające na celu stworzenie ram prawnych umożliwiających realizację dążeń znajdujących się na pograniczu polityk z zakresu energetyki, ochrony środowiska i trwałego rozwoju. Podejmowane kolejne inicjatywy ustawodawcze w tym zakresie wynikają z deklaracji politycznych UE oraz z ratyfikowania przez Wspólnotę Protokołu z Kioto.

Dążenia Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska i trwałego wzrostu uzasadniają zamiary wsparcia na liberalizującym się rynku energii technologii charakteryzujących się oszczędnym zużyciem paliw oraz wykorzystania alternatywnych źródeł energii.

Wspólnota stawia również wysoko poprzeczkę państwom członkowskim odnośnie ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, wspomagając je próbą wprowadzenia jednolitego instrumentu ułatwiającego realizację zamierzeń.

Pierwsza z omawianych dyrektyw potwierdzających zaangażowanie Wspólnoty w zagadnienia ochrony środowiska, **Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/80/WE z 23 października 2001 r. w sprawie ograniczenia emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza z dużych obiektów energetycznego spalania paliw** (*Directive 2001/80/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2001 on the limitation of emissions of certain pollutants into the air from large combustion plants, OJ L 309, 27/11/2001*), dotyczy emisji ze źródeł spalania, których moc cieplna spalania jest równa lub większa niż 50 MW, niezależnie od rodzaju wykorzystywanego paliwa. Nie obejmuje ona źródeł, w których produkty spalania są wykorzystywane bezpośrednio w procesach wytwórczych oraz w których spalane są odpady, a także procesów spalania w silnikach spalinowych¹).

Celem dyrektywy jest stopniowa redukcja rocznych emisji dwutlenku siarki i tlenków azotu z istniejących źródeł oraz zaostrzenie limitów emisji w przypadku nowych.

Postanowienia odnośnie istniejących źródeł, które uzyskały pozwolenie na budowę lub użytkowanie przed 1 lipca 1987 r., wskazują, że w zależności od zanieczyszczenia i mocy od 1 stycznia 2008 r. lub od 1 stycznia 2016 r. obiekty te powinny spełniać indywidualne normy emisji jak dla źródeł „nowych” lub zostać objęte Krajowym Planem Redukcji Emisji, w ramach którego łączna emisja powinna być istotnie ograniczona do 1 stycznia 2008 r. Wobec nowych źródeł, dla których uzyskano pozwolenie na budowę (lub na użytkowanie) po 1 lipca 1987 r. lub później, bądź w odniesieniu do których wystąpiono z wnioskiem o pozwolenie na budowę (na użytkowanie) przed 27 listopada 2002 r. i które zostały oddane do użytkowania nie później niż 27 listopada 2003 r., państwa członkowskie są zobowiązane stosować dopuszczalne, wymienione także w dyrektywie, wartości emisji SO₂, NO_x i pyłu.

Źródła istniejące, które ze względu na stan techniczny przeznaczone są do likwidacji po 1 stycznia 2008 r. (ale nie dłużej niż do 31 grudnia 2015 r.) mogą być eksploatowane przez maksymalnie 20 tys. godzin bez obowiązku dostosowania się do wymagań dyrektywy. W przypadku, gdy źródła te były objęte Krajowym Planem Redukcji Emisji, ich wycofanie nie może powodować zwiększenia limitu całkowitej rocznej emisji dla pozostałych źródeł objętych planem.

Aktem, który wprowadza nie tyle wymagania jakościowe czy ilościowe (czyni to pośrednio), co raczej instrument mający zapewnić efektywność ekonomiczną, jest **Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/87/WE z 13 października 2003 r. ustanawiająca system handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych na terenie Wspólnoty i zmieniająca Dyrektywę Rady 96/61/WE** (*Directive 2003/87/EC of the European Parlia-*

¹ Tym zagadnieniom poświęcone są odrębne, nie omawiane tutaj dyrektywy.

ment and of the Council of 13 October 2003 establishing a scheme for greenhouse gas emission allowance trading within the Community and amending Council Directive 96/61/EC, OJ 275, 25/10/2003 P. 0032-0046). Nowelizuje ona **Dyrektywę 96/61/WE**²⁾, określającą jednolite zasady zapobiegania i kontroli procesów oddziaływania na środowisko naturalne przez emisje przemysłowe. Celem zmienionej dyrektywy było wprowadzenie systemu pozwalającego na stałe dostosowywanie planowania i prowadzenia produkcji do wymogów zasad trwałego i zrównoważonego rozwoju. Realizację tego celu ma umożliwiać stosowanie Najlepszych Dostępnych Technik (ang. *Best Available Techniques – BAT*). Dyrektywa wymagała, aby każda nowa instalacja, proces oraz „znacząca zmiana” będącego w zastosowaniu procesu musiała uzyskać *zintegrowane pozwolenie*, bez którego nie jest możliwe ich zastosowanie i prowadzenie działalności.

Opublikowana w październiku 2003 r. nowelizacja dyrektywy przewiduje wprowadzenie nowego instrumentu – Wspólnotowego systemu obrotu emisjami³⁾.

Nowe rozwiązanie będzie dotyczyć pięciu sektorów: elektroenergetyki i ciepłownictwa, rafinerii ropy naftowej, hutnictwa żelaza i stali, sektora papierniczego i sektora materiałów budowlanych (będą dotyczyć jedynie obiektów powyżej określonego poziomu mocy lub poziomu produkcji). System zostanie wprowadzony dwuetapowo:

- etap I (2005-2007) – handel będzie dotyczyć jedynie emisji CO₂, a państwa członkowskie będą miały prawo starać się o wyłączenie niektórych obiektów do 31 grudnia 2007 r.,
- etap II (2008-2012) – handel będzie dotyczyć emisji także innych gazów cieplarnianych (zgodnie z Protokołem z Kioto); państwa członkowskie będą mogły włączać do systemu inne obiekty i sektory.

Obrotowi będzie podlegać *uprawnienie do emisji* (jedno uprawnienie będzie przypadać na 1 tonę emisji ekwiwalentu CO₂). Uprawnienia, w zależności od rozwiązania przyjętego przez poszczególne państwo członkowskie, będą ważne w pierwszym lub w obu etapach.

Dyrektywa przewiduje kary pieniężne za niewypełnienie lub za złamanie wymogów.

Uprawnienia do emisji będą ważne w innych krajach wymienionych w Protokole z Kioto, o ile stosowne porozumienia zostaną zawarte.

Innemu celowi, istotnemu z punktu widzenia bezpieczeństwa dostaw, ma służyć opublikowana wiosną 2003 r. dyrektywa promująca wykorzystanie biopaliw⁴⁾. Celem **Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/30/WE z 8 maja 2003 r. w sprawie promowania używania biopaliw lub innych odnawialnych paliw stosowanych w transporcie** (*Directive 2003/30/EC of the European Parliament and of the Council of 8 May 2003 on the promotion of the use of biofuels or other renewable fuels for transport, OJ 123, 17/05/2003 P. 0042-0046*) jest promocja nie tylko biopaliw, ale też „innych odnawialnych paliw”, wraz z uwzględnieniem kontroli jakości i wpływu na środowisko naturalne. Nie wprowadza obowiązkowego mieszania paliw z biopaliwami w określonym stosunku procentowym, pozostawiając decyzję państwom członkowskim. Dyrektywa zobowiązuje jednak do określenia docelowego udziału biopaliw w rynku paliw. Cele ilościowe będą opierały się na wskaźnikach stosowania biopaliw: w 2005 r. wskaźnik ten wyniesie 2% wszelkich paliw znajdujących się

² Directive 96/61/EC of the Council of 24 September 1996 concerning integrated pollution prevention and control, OJ 257, 10/10/1996 P. 0026-0040.

³ Spośród państw członkowskich dotąd jedynie Dania (1999) i Wielka Brytania (2002) wprowadziły własne systemy handlu emisjami. Oba systemy charakteryzuje mała płynność. W przypadku Danii, handel ograniczał brak decyzji w sprawie np. zachowywania uprawnień, w Wielkiej Brytanii zaś dobrowolności uczestnictwa i kompleksowości reguł systemu. Od 2007 r. wspólnotowy system handlu emisjami zastąpi istniejące systemy i stanie się podstawowym instrumentem w tym zakresie, *Przewodnik po handlu emisjami dla przedsiębiorstw*, Center for Clean Air Policy, Lipiec 2003.

⁴ W *Zielonej Księdze* i w *Kierunku europejskiej strategii bezpieczeństwa dostaw (2000)* zaproponowano ambitny program promocji tego rodzaju paliw, którego celem jest 20% ich udział w ogólnym zużyciu paliw do roku 2020. Unia Europejska ma również nadzieję, że zgodnie z zapisami *Zielonej Księgi*, biopaliwa pozwolą na dywersyfikację źródeł energii i częściowe niezależnienie od importu paliw i tym samym ustrzeżenie gospodarki Wspólnoty przed skutkami możliwych wahań cen ropy naftowej na świecie.

na rynku państwa członkowskiego, a w 2010 r. – 5,75%. Wartość wskaźnika będzie obliczana na podstawie wartości energetycznej paliwa wprowadzonego na rynek transportu. Kraje, które ustanowią cele niższe niż wskazane, będą musiały uzasadnić swoją decyzję.

Państwa członkowskie muszą ogłosić po raz pierwszy do lipca 2004 r., a w 2006 r. po raz drugi, cele krajowe dotyczące udziału biopaliw. Określając je, będą brały pod uwagę m.in. potencjał wytwórczy oraz uwarunkowania techniczne i klimatyczne kraju.

Ostateczna wersja dyrektywy pozwala sądzić, że stanowi ona dobre narzędzie umożliwiające łagodny wzrost udziału biopaliw na rynku energii UE.

Deklaracje Wspólnoty potwierdza również Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2002/91/WE z 16 grudnia 2002 r. w sprawie wydajności energetycznej budynków (*Directive 2002/91/EC of the European Parliament and of the Council of 16 December 2002 on the energy performance of buildings (OJ L 001, 4/01/2002)*). Akt ten ustala zakres działań mających służyć podniesieniu standardu energetycznego budynków nowych, jak również już istniejących poprzez wprowadzenie minimów energetycznych oraz certyfikacji energetycznej budynków.